

(Вечерње новости, 16.03.2009)

Само девет деценија било је довољно да Војводина начини круг од присаједињења Србији до ивице отцепљења. Опште усхићење због остварења вековног сна Срба из Аустроугарске 1918. године, када су Барања, Бачка и Банат најпре „обукли српску кошуљу, па југословенски капут“, данас је замењено стрепњом да би Војводина, захваљујући надлежностима, побројаним у новом статуту, у не тако далекој будућности, могла да скине „српску кошуљу“ и доспе у неприродну федерацију са својом матицом.

Да ли Предлог новог статута (креираног у редовима војвођанског ДС) упркос уставном оквиру, садржи и нијансе имагинарне републике Војводине или је, ипак, реч само о максималној економској аутономији, „пресудиће“ Скупштина Србије. Тек, чињеница је да војвођански аутономаши још од „јогурт револуције“ 1988. нису овако густо збили редове.

Дозираним критиком предложеног статута, којем замера недовољан ниво аутономије, неспорни лидер модерних аутономаша Ненад Чанак (ЛСВ) и његов бивши таст, некада истакнути комунистички кадар Живан Берисављевић, уз подршку бројних невладиних организација, истовремено настоје и да „прогурају“ овај акт у српској скупштини, у нади да ће недуго после његовог усвајања уследити и корекција Устава који би, према њиховој замисли, Војводини требало да донесе још виши ниво аутономије. Жељени модел је комунистички Устав из 1974. године. Тадашњи највиши југословенски акт обезбедио је Војводини најопипљивије контуре (прерогативе) државности, од присаједињења до данашњих дана.

На прослави коју је уприличио недавно поводом 35. годишњице Устава из 1974. године, председник Лиге социјалдемократата Војводине недвосмислено је поручио је да би „једини

устав који је Војводина икада имала“ требало да буде инспирација за уређење истинске војвођанске аутономије.

Истовремено, актуелни устав, Чанак оцењује као понижавајући за Војводину, али и као „мање зло“ од Милошевићевог устава из 1990. који је, како каже, потпуно укинуо аутономију.

Усвајање Устава 2006. године, подсетимо, испровоцирало је Чанка да изјави како до тада Војводина никада и није била у Србији. По њему, није било српске кошуље, већ само југословенског капута. Најзад, према најновијој оцени лидера ЛСВ, Србија је, заправо, окупирала Војводину.

Своје ставове, заговорници тзв. максималне војвођанске аутономије (за коју никада јавно није прецизирана горња граница) бране на свим „фронтовима“ - од политичког ринга до „Великог брата“. Тако Тодор Гајинов, бивши председник Уставног суда Војводине, подсећа да аутономашка идеја датира још из Краљевине Југославије.

- Већ тада почела је беспримерна експлоатација ове покрајине - истиче управо ових дана Гајинов, наводећи и да је Војводина „у златном периоду аутономије“ од 1974. до 1988. доказала да је способна да управља својим ресурсима.

Насупрот овом гледишту, актуелни председник Уставног суда Србије Слободан Вучетић истиче да док је на снази био Устав из 1974. Војводина је, заправо имала статус државе у држави:

- Такав пример није постојао ни у теорији ни у светској пракси. Републички парламент није имао никакав утицај на законодавну делатност покрајина. То је злоупотребљавано, па је су они у Војводини у свој устав уносили чланове противне републичком уставу, па је тако Војводина у Србији имала више права него сама Србија!

Своју шансу, прву после 1988. војвођански аутономашки видели су у петоктобарским променама. Већ 2001. Скупштина АП Војводине, којој је председавао Чанак, наручила је

од Александра Фире, коаутора Устава из 1974. године, „мали устав“ који је требало да замени још увек актуелни војвођански статут.

По моделу „свог“ устава из Брозовог времена, који је Војводину третирао безмало као републику, Фира са сарадницима срочио је 2002. Основни закон у којем би Војводина имала аутономију по угледу на Аландска острва у Финској. Нису помогла ни упозорења историчара, попут академика Чедомира Попова да Војводина и Аландска острва немају баш никакве сличности, јер овде живи око два милиона људи (70 одсто Срба), а на поменутих острвима једва 25.000 људи и то махом Швеђана.

Предвидео је Фира и дводому скупштину - веће грађана и веће мањинских заједница. У овом другом дому, мањине би имале право вета и у сваком тренутку могле би да блокирају и надгласају српске посланике.

По Фириној замисли, Војводина је требало да има сва три нивоа власти, председника и владу. Због свих ових одредби, Фирин предлог у јавности је одмах добио назив „мали устав“. Одржана је о њему и јавна расправа, али знајући унапред да овај документ не може да прође у покрајинском парламенту, Чанак га никада није ставио на дневни ред. Аутономаши су одлучили да чекају нову шансу.

Карингтон и меморандум

Немачки дипломата Герт Аренс у књизи „Дипломатија на рубу“ открива како је Ненад Чанак још 23. децембра 1991. послао лорду Карингтону и Конференцији о Југославији Меморандум о Војводини. Ту се наглашава како историјски услови из 1945. када је Војводина придружена Србији и Југославији више не важе и да у будућности Војводина мора да постане конфедерална јединица Србије, и ако Србија то не прихвати, независна, неутрална и демилитаризована држава! Територије које је Србија „анектирала“, према захтевима Чанка, такође морају бити враћене новој држави.

Мултивојвођанери

Уједињенем до отцепљена

Пише: Јованка Симић
понедељак, 16 март 2009 17:13

Знајући да нема државе без нације и језика, аутономаши у Војводини последњих година лансирани су нови назив за грађане ове покрајине - „војводинци“ и „војвођанери“, а у локалним медијима протежира се тзв. војвођански језик. На питање о шансама „војвођанске нације“, академик Чедомир Попов каже: - Војводина је на сваки начин „мулти“. Да ли би један Мађар, Словак или Румун пристао да се одрекне свог националног идентитета да би постао припадник „војвођанске нације“? Дабоме да не би. Иде се, онда, на то да се Срби поделе, а то је најопасније.

Из године у годину

2002. Омнибус законом Војводина добила аутономију у 20 области

2002. Први пут у својој историји, Војводина добила грб

2004. САПВ усвојила предлог војвођанске заставе

2006. Усвојен Устав Србије који је легализовао војвођанске симболе

2008. Предлог статута којим Војводина добија нови сет надлежности

НС револуција

Странке Војвођанског покрета, још 1932. године, дакле само 14 година после присаједињења Баната, Барање и Бачке Србији, уз паролу „Војводина Војвођанима“ усвојиле су Новосадску резолуцију у којој је осуђен државни централизам. - У Војводини је на делу опште и дубоко незадовољство, а администрација и порески систем порушили су све високе идеале, којима се војвођанско Српство вековима одушевљавало - поручили су тадашњи аутономаши.

Васа уместо Јаше

Баш на 90. годишњицу присаједињења Србији, у Новом Саду је из ЛСВ покренута иницијатива да се из центра Новог Сада измести споменик Јаши Томићу, који је уз Светозара Милетића најзаслужнији за остварење вековног сна о уједињењу Срба из Аустроугарске са матицом. Повод - не иду заједно титула почасног грађанина Ефраиму Зурофу, директору центра „Симон Визентал“, и Јашина брошура „Јеврејско питање“ још у 19. веку. Тек на изјаву председника Извршног већа Бојана Пајтића да споменике, ма из ког времена, није упутно склањати, хајка на бронзаног Јашу је стала.

Мађари чекају

Шандор Пал (СЗВМ) каже да је степен аутономије Војводине српско-српско питање које би требало да дефинишу Београд и војвођански Срби. Иза ових речи, међутим, крије се - територијална аутономија на етничком принципу за Мађаре на северу Бачке. Њу су прошле године дефинисале и усвојиле три најутицајније мађарске странке које предводе Иштван Пастор (СВМ), Андраш Агоштон (ДСВМ) и Пал. - Није сада моменат да покрећемо то питање, али ми смо спремни да чекамо стрпљиво - истиче Пастор.